

su posmatrani i posmatraju se kao ponuda robe, kao i svake druge robe. Radnik proizvodi kapital, kapital proizvodi radnika, on dakle proizvodi samoga sebe, a proizvod cjelokupnog kretanja jest čovjek kao radnik, kao roba. Čovjek nije ništa drugo već radnik, a u njemu kao u radniku njegove ljudske osobine postoje samo utoliko ukoliko postoje za kapital koji im je tuđ. A budući da su jedan drugome tuđi, te se stoga nalaze u indiferentnom vanjskom i slučajnom odnosu, ta tuđost se mora pojaviti kao zbiljska. Čim, dakle, kapitalu padne na pamet pomisao - nužna ili proizvoljna - da on za radnika više ne postoji za sebe, on nema nikakva rada, stoga ni bilo kakve nadnice, a budući da ne postoji kao čovjek, nego kao radnik, može se dati pokopati, može umrijeti od gladi itd. Radnik postoji samo kao radnik čim postoji za sebe kao kapital, a postoji samo kao kapital čim kapital postoji za njega. Postojanje kapitala je njegovo postojanje, njegov život, kao što kapital određuje sadržaj njegova života na način koji je za njega sasvim indiferentan. Stoga nacionalna ekonomija ne poznaje nezaposlenost radnika, radnog čoveka, ukoliko se on nalazi izvan toga radnog odnosa. Obješenjak, mangup, prosjak, nezaposleni, izgladnели, bjedni, delikvetni radni čovjek, to su likovi koji ne egzistiraju za nju, nego samo za druge oči, za oči lijecnika, suca, grobara i nadzornika prosijaka, to su duhovi izvan carstva nacionalne ekonomije. Stoga su radnikove potrebe za nju samo potreba da se on izdržava za vrijeme rada, toliko da ne izumre rod radnika. Stoga nadnica ima sasvim istu smisao kao uzdržavanje, održavanje svakog drugog proizvodnog orudja, kao potrošnja kapitala uopće, koja mu je potrebna da bi se reproducirao s kamatom, kao ulje koje se upotrebljava za točkove da bi ih održavalo u kretanju. Stoga nadnica pripada nužnim troškovima kapitala i kapitalista i ne smije prijeći potrebu te nužde. Bilo bi stoga sasvim konzekvetno kad su engleski vlasnici tvornica, prije Amandmana Bila iz 1834, 24 odbili od nadnice javnu milostinju koju je radnik dobivao preko poreza u korist sirotinje i smatrali je integralnom dijelom nadnice.

Proizvodnja ne proizvodi čovjeka samo kao robu, ljudsku robu, čovjeka u određenju robe, ona ga isto tako proizvodi, u skladu s tim određenjem, kao duhovno i tjelesno onečovječeno biće - nemoralnost, nakaznost, tupost radnika i kapitalista. - Njen proizvod je samosvjesna i samodjelatna roba,... čovjek roba... Veliki napredak Rikarda, Mila itd. u poredjenju sa Smitom i Sejom sastoji se u tome što su oni proglasili postojanje čovjeka - veću ili manju čovjekovu produktivnost te robe - indiferentnim ili čak štetnim. Pravi cilj proizvodnje nije broj radnika koji izdržava jedan kapital, nego kamata koju on donosi, cilj je suma